

3. Оріховський Станіслав. Твори. – К., 2004.
4. Платон. Politicica. V 473 CD; 292 B — E.
5. Платон. Сочинения в 3 томах. — М., 1968—1972.
6. Цицерон. Про державу. – К., 1998.

Проданюк Ф. М.

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри філософії, політології та українознавства

Масич І. О.

студентка гр. БДр-5-19,
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

УКРАЇНСЬКЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

В сучасних умовах розвитку незалежної України нагальним завданням історичної та культурологічної науки визнано необхідність переосмислення багатьох сторінок та окремих проблем вітчизняної історії. Зокрема, це стосується й нових підходів щодо аналізу періоду Другої світової війни на землях України. Поряд з аналізом військових, політичних, економічних питань на особливу увагу заслуговує й вивчення проблеми стану та розвитку української культури в 1939-1945 рр. Тому дослідження досвіду діячів образотворчого мистецтва України в роки Другої світової війни має не лише наукове, але й практичне значення. Нагальним завданням є не лише з'ясувати різноманітні напрями розвитку національного образотворчого мистецтва нашої держави в ці роки, але й дослідити його вплив у 1939-1945 рр. на населення України.

Мета роботи проаналізувати основні напрями розвитку образотворчого мистецтва в роки Другої світової війни. Для досягнення мети були поставлені такі завдання: дати загальну характеристику основним напрямкам розвитку образотворчого мистецтва в період Другої світової війни та проаналізувати роботи визначних художників тих років.

Предметом дослідження є образотворче мистецтво Другої світової війни. Об'єктом дослідження є пам'ятки образотворчого мистецтва 1939-1945 рр.

Значна частина питань, які присвячені проблемі українського образотворчого мистецтва в роки Другої світової війни знайшла своє висвітлення в багатьох історичних та культурологічних роботах. Зокрема, в працях Л.В. Владич, І. Коляди, О. Маєвського, Г.М. Юхімець, І. Цинковської та ін. Джерельною базою для цих досліджень служать колекції українського плакату періоду Другої світової та Великої вітчизняної війни, які зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

У відповідь на початок Другої світової війни, напад фашистської Німеччини на СРСР і на українські землі, населення України виступило на захист рідної Батьківщини. Свій внесок в боротьбу з ворогом внесли й діячі національного образотворчого мистецтва. Окупація фашистською Німеччиною території України змусила її митців повернутися до досвіду Української революції (1917-1921 рр.) та громадянської війни. Зокрема, вони приділяють особливу увагу використанню в боротьбі з ворогом різноманітних агітаційно-масових форм. Влітку 1941 р. у Києві при Раді радянських художників України був створений спеціальний штаб по випуску плакатів та агітвікон, де тривалий час працювала спеціальна бригада художників-плакатистів. Серед робіт митців-членів штабу виділяється плакат художників В. Литвиненка та Р. Мельничука «На тобі!... українського хліба, української сталі та землі!». Аналогічний агітаційний штаб у 1941 р. також був створений в Харкові. Його очолив відомий плакатист та скульптор А. Страхов. Активно працювали й художники Луганська, Одеси та інших міст України. Характерною рисою національного плакату в роки Другої світової війни було звернення до героїчного минулого українського народу.

Значна частина діячів української культури були співробітниками утворених в роки війни спеціальних бригад художників, які виїжджали на

фронт. Багато художників стали кореспондентами фронтових газет та авторами бойових листків військових частин. Серед них найбільш відомими були О. Будников, М. Огнівцев, П. Пархет, І. Макогон, С. Григор'єв, С. Єржиковський, О.Любимський та багато інших. Частина членів Спілки художників України була евакуйована до Ташкенту. Головним напрямом їхньої творчої діяльності стала тема захисту Батьківщини від німецько-фашистських загарбників. До найвідоміших праць цих художників відносять серію плакатів у восьми малюнках В. Касіяна «Гнів Шевченка – зброя перемоги» та О. Олександрова «Розчавимо фашистську гадину». До помітних явищ у розвитку українського радянського плаката в роки Другої світової війни критики відносять й роботу В. Касіяна «На бій, слов'яни!». В Уфі працювали українські художники О. Шовкуненко, К. Трохименко, М. Шаров та ін. Вони започаткували написання серії портретів героїв фронту, відомих діячів української культури та науки. Відомий митець М.П. Глущенко став ініціатором написання портретів керівників партизанського руху на території України – С.А. Ковпака, М.І. Наумова, О.Ф. Федорова та ін. Художники України, яких евакуювали до Алма-Ати присвятили свої роботи героїчним сторінкам Великої Вітчизняної війни. Серед них критики виділяють творчість Н. Карповського, М. Лисенка, Л. Муравія, О. Кудрявцева, А. Петрицького та ін. Розвитку офорту в роки Другої світової війни сприяла творчість М. Дерегуса та В. Мироненка, ліногравюри – О. Пащенко, літографії – О. Довгаля, малюнку – Є. Світличного та ін. Важливим осередком розвитку образотворчого мистецтва України в роки Другої світової війни було Державне видавництво «Укрвидав», яке з 1943 р. стало центром виготовлення листівок для тимчасово окупованих українських земель. В ньому активно працювали художники В. Литвиненко, В. Вовченко, О.Козюренко, Г. Пустовіт, С. Самум та ін. На першому етапі Другої світової війни плакати були пронизані сатиричною різкістю, героїчною динамікою. Згодом плакат

поглибився драматизмом. Значно розширився батальний жанр, в якому зображували як сцени батального бою, так і епізоди фронтового життя. Багато художників брали участь в боях, збираючи матеріал, який згодом використовували в своїх роботах. Практикувалися творчі бригади, які починаючи з 1944 року здійснювали поїздки на 1-й Український та 1-й Білоруський фронти. Їхніми учасниками були художники В. Костецький, С. Шишко, О. Максименко та інші. Перебування на фронтах сприяло тому, що з'явилася велика кількість натурних замальовок та картин батальних битв. Поряд із зображенням фронтового життя, на картинах знаходило своє відображення й життя тилу, а також відбудова зруйнованих міст і великих промислових об'єктів (О. Яблонська «Відбудова домни»). Також здійснювалися спроби дослідити вплив війни на емоційний та психологічний стан людей (А. Пломеницький «Незабутнє»). У портретах героїв війни розкривалися якості, які зміцніли під впливом страшних подій – воля, мужність, гуманізм. Велика кількість малярних робіт з'явилася завдяки плеяді художників, які сформувалися ще в довоєнний час (Т. Яблонська, К. Білокур, В. Костецький, Г. Меліхов). В своїх роботах вони зображували драматичні сцени, пов'язані з наслідками війни: повернення солдат додому, возз'єднання сім'ї, зустрічі рідних. Малодослідженою в українському мистецтві залишається тема розвитку образотворчого мистецтва та творчість відомих художників УПА і повстанського руху в роки Другої світової війни. Ще й сьогодні малодосліджена творчість відомого графіка повстанського руху Ніла Хасевича, який тривалий час працював в редакції журналу «До зброї» та був автором багатьох ілюстрацій журналів УПА «Хрін» та «Український перець».

Отже, значне місце серед різноманітних жанрів образотворчого мистецтва в роки Другої світової війни займають агітаційні види – плакат, агітвікна, бойова листівка, воєнний лубок, плакат газета, газетна і журнальна карикатура, фронтовий малюнок, станкові графічні серії. Вони

набули значного поширення тому, що в ті часи це був найбільш легкодоступний спосіб ідеологічного культурного впливу на населення.

Література

1. Владич Л. Майстри плаката: Альбом. – К. : Мистецтво, 1989. – 65 с.
2. Ковавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. – Львів: Світ, 2005. – Ч.3. – 268 с.

Проданюк Ф. М.

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри філософії, політології та українознавства

Стіценко М. І.

студентка факультету Дизайн
*Київського національного університету технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

ВІЙСЬКОВІ ОДНОСТРОЇ В ДОБУ ПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО (29 КВІТНЯ – 14 ГРУДНЯ 1918 РОКУ)

В умовах анексії Криму, військової окупації частини Донбасу, посилення «гібридної» війни Російської Федерації проти України, керівництво нашої держави змушене дбати про зміцнення своєї армії та флоту. Зокрема, вдвічі збільшено чисельність Збройних Сил України (ЗСУ), значно зросли військові бюджети, проведено оновлення керівних органів ЗСУ, створено нові роди військ. В останні роки в Україні особливо активно проходять процеси європейської інтеграції та впровадження стандартів НАТО в ЗСУ. Поряд з посиленням даних процесів, у військовому будівництві значна увага приділяється збереженню національних традицій, що чітко простежуються у впровадженні різноманітних символів української геральдики у рангових відзнаках